

מלאכת קושר ומתיר - Knotting Bow on Shoe Lace - שיעור 96

I. כללי מלאכת קושר ומתיר עיין הכללים בשיעור 95

- (א) יש מחלוקת אם יכול להתיר קשר דרבנן במקום מצוה לשו"ע (שי"ז - ה) מותר לבית מאיר שהובא במשנה ברורה (שי"ז - י"ג) אסור.
- (ב) עניבה על גבי קשר לשיטת האגור והרמ"א (שי"ז - ה) מותר למרדכי ומג"א וט"ז אסור אחר כ"ד שעות.
- (ג) יש מחלוקת בדעת הרמב"ם אם עד חמישים יום מותר אם אינו מעשה אומן לאבני נזר מותר ולט"ז אסור.
- (ד) גזירת הכל בו דכל קשר שלפעמים נמלך ומבטלו שם אסור מדרבנן (מ"ג שי"ז - ל"ד) אפילו אם קשר רק ליומו.
- (ה) אם קשר העומד לשרוף או לזרוק לאשפה נחשב קשר עיין ספר אור השבת (ה - קמ"ז)

II. Making Knot on Top of a Laced Shoe to Secure Lace

- (א) עיין שמירת שבת כהלכתה (ט"ו - י"ג) דהעושה עניבה שעל גבי קשר ובדעתו להתירה תוך כדי מעת לעת אסור לקשור קשר על גבי העניבה כדי להדקתה. ולכן העונב את נעליו אל יקשור קשר על גבי העניבה.
- (ב) עיין ספר אור השבת (ה - דף קמ"ד) (1) דלערוך השלחן (שי"ז - י) ולשע"ת (שי"ז - ה) דקשר שדעתו להתירו ביומו לא נחשב מעשה אומן וגם לא הוי קשר של קיימא ומותר לכתחלה לרש"י וגם להרמב"ם. אכן לבה"ל (שי"ז - ה ד"ה קושר) ולקצות השלחן (קכ"ג - ד) אסור. (2) אבל אם יכול להתירו ביד אחת לקצות השלחן יהיה מותר דלא נחשב מעשה אומן להרמב"ם ועל פי רוב יכולים להתיר הקשר ביד אחת. ולבה"ל גם זה אסור. (3) ועוד החזו"א (נ"ג - י"ז) סבר דרמ"א שאסר לעשות קשר ע"ג קשר חומרא בעלמא הוא. והוא רק מנהג להחמיר בו והיכא דלא נהגו להחמיר אין מחמירין. וגם אינו חזק ואמיץ כקשר ע"ג קשר (4) ועוד בחוט פתוח יש חשש היזק ובפרט לקטנים ביותר. וצ"ע

III. שבת מנחה at ספר and שבת שחרית Untying Bow in Sefer Torah

- (א) הנוהגין היתר בקשר אחד למטה ועל גביו עניבה היינו דווקא כשעשוי להתיר בו ביום אבל אם היא לקיימא על איזה זמן אסור לעשות קשר למטה אלא עניבה בלבד. ולכן יש להיזהר כשגוללין ספר תורה בשבת אחר הקריאה אם אין בדעתו לקרוא עוד בספר תורה זה בו ביום שלא יעשה עניבה ע"ג קשר אלא יכרוך ויתחוב הרצועה זה ע"ג זה. ועיין בספר מנחת שבת (פ - קנ"ה) וספר ברית עולם (קושר אות ד) ושו"ת מנחת יצחק (ח - י"ט) ושו"ת באר משה (ט - נ"ה) שסברו לאיסור.
- (ב) עיין שו"ת מהרש"ג (ה - ב) (1) משו"ע (שי"ז - ה) דבמקום מצוה מותר להתיר איסור דרבנן ולא כהבית מאיר שהובא במ"ב (שי"ז - י"ג) (2) עיין בבה"ל (שי"ז - ז ד"ה שאינס קצועיס) דבמקום הצורך יש לסמוך על הטור שפסק כרש"י דעד שבוע אינו קשר ולא כהכל בו דאחר יום אסור. אבל בודאי ראוי לבעל נפש לתחוב שני ראשי המטפחת בתוך האיגוד אבל אין מוחזין על זה.
- (ג) עיין בשמירת שבת כהלכתה בשם הגרשז"א שהמנהג להקל ולעשות עניבה ע"ג קשר אחרי קריאת התורה אפילו בשבת למנחה דבמקום צורך, צער, או מצוה מותר אפילו לקשור אם אינו עומד להתקיים שבוע ימים.
- (ד) עיין ספר ציץ אליעזר (ז - כ"ט) דיש מחלוקת אם יש איסור בעניבה על גבי קשר להאגור

והרמ"א מותר לגמרי והמרדכי מסופק בדבר והט"ז והמג"א פסק להחמיר. ופסק שאם יכול לגלול בתזקה על ידי קשר א' ובתחיבה בתוך האיגוד באופן שיהא בטוח שלא תרפה אח"כ אזי טוב יעשה ויסדר. אבל בשום אופן אין להורות לדעתי שום הוראה על כך כי יכול לצאת בזה ההפסד בשכרו אם חלילה באיזה פעם שהוא תתפרד ותיפול למטה.

(ה) עיינ במ"ב (שי"ז - כ"ח) שמתירין בית הצואר הכובס לשיטת הלבוש אפילו אחר יום אחד משום שתלוי בדעת הקושר ולהמג"א אסור שתלוי בזמן הקשר. ולכן יש עוד צניף להתיר.

(ו) ועיין בספר אור השבת (ה - זף קג"ז) שהביא שו"ת אבני נזר (קט"ח - ו) דדעת הרמב"ם דכל שאינו מעשה אומן והוא פחות מחמישים יום מותר לכתחלה ודלא כהט"ז (שי"ז - ה) שהביא כמה פוסקין שחולקין על זה.

IV. Knotting and Unknotting Plastic Food and Garbage Bags

(א) שקית פלאסטיק ששמים בתוכה החלות או מיני עוגות נראה שאין לקושרו בקשר אחד על ראש אחד אף היכא שקושרו בדעת להתירו בפחות מעת לעת דאפילו לדעת השע"ת ועה"ש שמתיר קשר ע"ג קשר ליומו אף אם מהודק היטב מ"מ יש לאוסרו מטעם גזירת הכל בו שהובא במ"ב (שי"ז - ל"ד) דכל קשר שלפעמים נמלך ומבטלו שם אסור מדרבנן אע"פ שתחלת עשייתו הוא רק ליומו. ובשקיות אלו גם כן לפעמים מניחים הקשר יותר מיום אחד וכגון שנותנו לתוך הפריזער.

(ב) להתיר שקית פלאסטיק שנקשר בקשר אחד בראש אחד. עיין ספר אור השבת (זף קג"ז) ועיין (1) שו"ע (שי"ז - ח) חותלות של תמרים וגרוגרות אם הכסוי קשור בחבל מתיר וסותר שרשרות החבל. (2) ושו"ע (שי"ז - ט) שמותר להפקיע ולחתוך קשרי השפוד שקושרים בטלה או בעוף הצלויים ושם במשנה ברורה (מ"ג) (3) וה"ה פירות שקושרים או תפורים יחד בחוט מותר להתיר או לחתוך החוט. ועיין בחזו"א (נ"א - י"ג) דהטעם שאין בו משום מלאכת מתיר הוא משום דכל שעסקו הוא רק להוציא המאכל ולא מעשה המתיר אין זה בגדר מלאכה רק שימוש אמנם הוסף דזהו רק כשמשחית ומקלקל הקשר והחוט כשמתירו או קורעו דאז הוא מקלקל ודרך שהישתמשות לצורך האוכל ומותר. ולפי זה שפיר אסור להתיר הקשר שנקשר בראש שקית פלאסטיק אעפ"י שכל כוונתו להגיע אל האוכלים. ועיין בבה"ל (שי"ז - ח ד"ס חותלות) שמתיר רק על ידי חתיכה או קריעה אבל להתירו אסור. ולכן צריך לקרוע הפלאסטיק ולא להתיר הקשר.

(ג) אם נקשר הפלאסטיק בחנות או במאפיה (bakery) זה תלוי בג' מחלוקות (1) עיין במשנה ברורה (שי"ז - כ"ח) דכל קשר שעשוי להתקיים רק עד שיקחנו הבעל הבית לביתו לא מקרי של קיימא דכל שעומד להתיר בכל שעה מותר. וזה דעת הלבוש אבל המג"א (ה"י) אסר משום דתלוי בזמן הקשר ולא בדעת הקושר. (2) ואם קשר אמיץ חשוב מעשה אומן. לדעת הבה"ל וקצות השלחן חשיב מעשה אומן אבל לדעת העה"ש ושע"ת אינו חשוב מעשה אומן אם מתירו ביומו (3) אם מתיר קשר דרבנן במקום מצוה. עיין שו"ע (שי"ז - ה) דמותר במקום מצוה. אכן המשנה ברורה (י"ג) הביא מהבית מאיר שהרבה ראשונים חולקים על היתר זה. ולכן נכון יותר לא לסמוך על ההיתרים ולקרוע השקית באופן קלקול.

(ד) נראה שאלו שמשתמשין בהם לאשפה הקשר שעושים שם הוא קשר של קיימא שעומד להתקיים לעולם ואפילו אם אין הקשר חזק ואמיץ וכגון שהפלאסטיק עב מ"מ אסור אם אינו עומד לשרוף בתוך כ"ד שעות. עיין ספר אור השבת (ה - קמ"ו)

V. שבת Tying a Sling on

עיין שמירת שבת כהלכתה (שי"ז - ה) דטוב שלא לקושרה בקשר כפול אלא בעניבה או בסיכת בטחון אבל במקום צורך מותר דבמקום צער לא גזרו באינו של קיימא יותר מכ"ד שעות.